

forstyrrelser og ikke minst deres sammenheng med symptomtilstande. Det er prisværdig, at lægegruppen ved Avdeling for Personlighetspsykiatri fortsatt insisterer på at være toneangivende inden for området personlighetsforstyrrelser, som mange steder er «tabt» til psykologgruppen. Bogen leverer fin dokumentation for, hvordan lægens spesielle innsikt i psykopatologi, neurobiologi, komorbiditet og kunnen i såvel medisinsk som psykoterapeutisk behandling gjør det nødvendig at fastholde fokus på personlighetspatologi i både den præguate og postgraduate undervisning.

Erik Simonsen

Psykiatrisk Forskningsenhet
Region Sjælland
Danmark

Oppskrytt bok

Johannisson K.

Melankolske rom

Om angst, lede og sårbarhet gjennom tidene. 289 s. Oslo: Cappelen Damm, 2010. Pris NOK 349 ISBN 978-82-02-32188-8

Karin Johannisson er professor i idéhistorie ved Uppsala Universitet og har skrevet en rekke artikler og bøker der hun bl.a. behandler legekunst og psykiske plager i historisk perspektiv. Anmeldelser i avisene har vært påfallende

positive. Målgruppen er, som for mange andre bøker fra hennes hånd, åpenbart den opplyste allmennheten.

I psykiatrien snakker vi lite om melankoli i dag. Før brukte man gjerne dette begrepet om alvorlige, dype depresjoner. I dag anvender man helst begrepet depresjon om nedstemthet som kan ha forskjellig alvorlighetsgrad, fra de lettere tristhetstilstandene til de mest alvorlige tilstandene som sågar kan gå over i psykose.

Det er ikke lett å vite hva forfatteren mener med melankoli. Hun forsøker aldri å definere begrepet, men som hun sier, kan melankoli dukke opp i en rekke sammenhenger: «Først og fremst som benevnelse på en følelse og en sinnstilstand. Men også som navn på det å stå utenfor, eller på en spesiell form for kollektivt minne, eller på en desillusjonert moderne identitet, eller kanskje på en apokalyptisk undergangsstemming». Ser man det, ikke småtterier. Selv vil hun studere melankoli som følel- sestilstand, sier hun, måtene å være melan-

kolsk på, hvordan den er blitt følt og uttrykt. Ingen lett oppgave når hun ikke vet hva hun mener med melankoli. Av tittelen får man inntrykk av at hun vil inkludere både angst, lede og sårbarhet i sin melankoli.

Men det er ikke bare begrepet som er uklart og byr på problemer. Hennes valg av sykehistorier mener hun dekker noe tidstypisk. Hvordan kan hun vite det? Hun tar gjerne utgangspunkt i kjente personers psykiske lidelser som hun omtaler og spekulerer rundt. Den første er Caspar Barlaeus (1584–1648) som var professor i filosofi i Amsterdam og leilighetsdikter. I løpet av sitt liv ble han rammet av klar depresjon minst fire ganger. Pussig nok trekker forfatteren inn den moderne utbrenthetstematikken i diskusjonen her. Hun skriver om litteraten Samuel Johnson (1709–84) som har fått mange diagnoser. Han var ingen typisk melankoliker, men personlighetsmessig en avvikende tvangskaraktter. Vi hører om Esaias Tegnér (1782–1846), Sveriges store nasjonalskald, som både ble professor i gresk og biskop, og som gjennom sitt voksne liv stadig var plaget med stemningssvingninger. Her blir hun opptatt av Tegnérns pasjon for god mat og drikke og kroppens nytelser. Særlig stor plass ofrer forfatteren på Max Weber (1864–1920), den berømte sosiologen som ble professor i Berlin bare 29 år gammel, men som i flere år var ute av arbeid pga. alvorlig depresjon. Som mange deprimerte var han plaget av søvnløshet, men i tillegg hadde han nattlige pollusjoner som hans kone mente var nøkkelen til mannens lidelse.

Johannisson er belest, og det er interessant hva hun forteller om kjente personers liv og psykiske plager, men mange ting sauses sammen på en merkelig måte; angst, fobier, lede, søvnløshet, tretthet. Vi får høre at den kreative er sårbar (sensibel, nervøs), den intellektuelt samtidskritiske er melankolsk, og bare den som arbeider engasjert med hjernen, blir utbrent.

Forfatterens hovedanliggende har vært, sier hun, å forstå hvordan melankolien taler, og hvordan denne talen påvirkes av tiden og rommet. Det har hun selvsagt ikke maktet, og hvordan skulle hun klare det. For ikke vet vi hva hun forstår med melankoli, og ikke har hun uselekterte data om denne mystiske lidelsen.

Einar Kringlen

Psykiatrisk institutt
Universitetet i Oslo

Kvalitativt om unge med rus og psykiske problemer

Randby M.

Å leve med alvorlige rus- og psykiatriproblemer

På vei mot en bedre hverdag. 138 s, ill. Oslo: Kommuneforlaget, 2010. Pris NOK 258 ISBN 978-82-446-2010-9

Margrethe Randby har utdanning innen sosialt arbeid og har skrevet en bok på bakgrunn av sin masteroppgave. I boken presenterer hun en kvalitativ studie av fem unge mennesker som sliter med psykiske problemer og har et problemfylt forhold til rusmidler. Noen er ute av rusbruken, mens noen fortsetter å arbeide med problemet. Hennes fokus har vært på informantenes positive opplevelser og deres mer konstruktive erfaringer. Hva er det som hjelper? Hva kan gi håp? Det er med andre ord en bok som skal (og kan) stimulere til et mer fortrøstningsfullt syn på fremtiden for en gruppe som så altfor ofte problemforklares.

Med utgangspunkt i Maslows behovspyramide, Løgstrups etikk og Prochaskas og DiClementes endringshjul forteller hun historier som det er noe å lære av. Det narrative står sentralt. Men teorien trekkes også inn der det er relevant. Hun makter å forene ulike teoretiske retninger; psykologiske, medisinske (om enn i noe mindre grad) og sosiale, og hun legger som sagt vekt på det positive, blant annet finner man et avsnitt om fysisk aktivitet og trening.

Så flott at noen leverer en god masteroppgave. Så flott at man tar på seg arbeidet med å lage en bok av det. Så flott at man klarer å løfte det fra oppgave til innlevering til noe som andre kan lære av. Og dette har Randby langt på vei klart. Skulle man kritisere noe, så måtte det være at hun av og til ikke har gått riktig langt nok i å forene de teoretiske bitene med bokens budskap om endring der pasientene står. Jeg synes ikke at Randby er pedagogisk nok i presentasjonen av betydningen av f.eks. Maslows behovspyramide. Språket er av og til for omstendelig. Hvorfor skrive: «i vedkommendes subjektive opplevelse av egen virkelighet» (s. 54). Smør på flekk (og vel så det)? Noen slike språklige overflødigheter kunne Kommuneforlagets språkkonsulent hjulpet til med å fjerne. Innimellom synes jeg også Randby kunne fått hjelp til å bli enda mer konkret på hva hun ønsket å formidle.

Men disse tingene forhindrer ikke at Randbys bok ut fra en helhetsvurdering holder mål. Boken vil passe for folk som arbeider i rusmiddelfeltet og i psykisk helsevern. Den kan passe som pensumbok innen bachelor- og mastergradsutdanning for disse feltene.

Jørgen G. Bramness

Senter for rus- og avhengighetsforskning
Universitetet i Oslo